

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 328.185

В. А. Гошовська

доктор політичних наук, професор,
Заслужений працівник народної освіти України,
завідувач кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління при Президентові України

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена висвітленню результатів проведеного автором дослідження теоретичних засад політичної корупції та основних причин існування такого явища в сучасному суспільстві.

Аналізуються сучасні підходи до визначення поняття політичної корупції та основні її види. Обґрунтовуються прояви суспільної небезпеки корупції у сфері державного управління.

Ключові слова: політична корупція, причини та види політичної корупції, державне управління, системна корупція.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації корупційна діяльність, вийшовши за межі національних соціально-політичних та економічних систем і держав, стала предметом глибокої занепокоєності всієї світової спільноти. Серед тем глобального політичного дискурсу корупція займає провідні позиції. Дослідницький моніторинг і практичні заходи протидії корупційній експансії перебувають у центрі уваги економічних корпорацій і наукових об'єднань, засобів масової інформації та широкої міжнародної громадськості.

У центрі уваги нашого дослідження перебуває політична корупція – комплекс явищ і процесів, що описують тіньову взаємодію держави та приватного сектора; вона багато в чому визначає трансформацію політичного режиму.

На думку сучасних дослідників, корупцію слід розглядати як політичний інститут – стійкий тип політичної поведінки, що виражається в певній системі колективних дій, задає «правила гри» для владних еліт, визначає межі взаємодії держави та різноманітних груп інтересів. Для пояснення природи політичних змін в умовах режимної трансформації варто використовувати аналітичну конструкцію «політична корупція», виділяючи її основні форми. У межах представленої дослідження політична корупція

представляє неформальне інституціональне середовище, тобто «чорний ринок» економічних, адміністративних, інформаційних ресурсів, на якому владні еліти взаємодіють між собою та з іншими структурами суспільства. Тут також варто зазначити, що стійкі взаємини між політичними лідерами, державними службовцями та представниками бізнесу, засновані на неринковому розподілі ресурсів у вигляді зловживання публічними повноваженнями, що утворюють корупційну мережу.

Саме тому про політичну корупцію потрібно не лише вести мову, а й досліджувати її як багатогранне явище, процес, феномен не лише для розуміння її сутності, причин появи і проявів, а й ґрунтовної професійної підготовки політиків, державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування до невтомного запобігання та протидії їй у професійній діяльності у сфері публічного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведене дослідження свідчить про те, що як в національному масштабі, так і в межах світової наукової спільноти досі відсутнє єдине консолідоване визначення корупції як соціального явища. До того ж у цьому аспекті воно практично постає як дискусійне наукове визначення. А відтак, як і у будь-якого складного явища, у по-

літичної корупції все ще не існує єдиного канонічного визначення. Хоча, можливо, найкоротше і найточніше з них звучить так, як зловживання публічною владою заради приватної вигоди.

Мета статті. Головною метою роботи є необхідність обґрунтування сучасних підходів до сутнісного визначення політичної корупції та висвітлення причин появи й існування такого явища.

Виклад основного матеріалу. Восьмий конгрес ООН із попередження злочинності та поведження з правопорушниками (Гавана, 1990 р.) у своїй резолюції «Корупція у сфері державного управління» визначив, що проблеми корупції в державній адміністрації носять загальний характер і їх згубний вплив відчувається в усьому світі [1].

Коротке визначення корупції у сфері державного управління міститься в довідковому документі ООН щодо міжнародної боротьби з корупцією: «Корупція – це зловживання державною владою для одержання вигоди в особистих цілях». Поділяючи таку думку, міністр юстиції Нідерландів ще у червні 1994 р. на Конференції європейських міністрів у Мальті наголосив на тому, що корупція – ширше поняття, ніж підкуп посадової особи. «Корупція – це зловживання владою або нечесна поведінка в процесі прийняття рішень» [2].

В одному з чинних міжнародних документів, спрямованих на боротьбу з корупцією, зокрема в Міжамериканській конвенції проти корупції, підписаній державами-учасниками Організації американських держав 29 березня 1996 р. в Каракасі, названо такі випадки корупції у сфері державного управління:

– вимагання або отримання (прямо чи опосередковано) державним службовцем або особою, яка виконує державні обов'язки, будь-якого предмета, який має грошову вартість, чи іншої вигоди у вигляді подарунка, послуги, обіцянки або переваги для себе або іншої фізичної чи юридичної особи в обмін на будь-яку дію чи навпаки, невчинення дій під час виконання ними своїх державних обов'язків, а також пропонування чи надання таких предметів або вигод зазначеним особам;

– будь-яка дія або невчинення дії під час виконання своїх обов'язків державним службовцем або особою, яка виконує державні обов'язки, з метою незаконного отримання вигоди для себе або третьої особи;

– шахрайське використання або приховування майна, отриманого в результаті вчинення вищезазначених дій;

– неналежне використання державним службовцем або особою, яка виконує державні обов'язки, для своєї вигоди або вигоди третьої особи будь-якого майна, що належить державі, компанії або установі, у яких держава має майнову частку, якщо державний службовець або особа, яка виконує державні обов'язки, має доступ до цього майна внаслідок або в процесі виконання своїх обов'язків;

– неналежне використання державним службовцем або особою, яка виконує державні обов'язки, для своєї вигоди або вигоди третьої особи будь-якого виду секретної або конфіденційної інформації, яку державний службовець або особа, яка виконує державні обов'язки, отримали внаслідок або в процесі виконання ними своїх обов'язків;

– переадресування державним службовцем незалежній установі або приватній особі в цілях, не пов'язаних із тими, для яких вони були призначені, для своєї вигоди або вигоди третьої особи будь-якого рухомого або нерухомого майна, грошових коштів або цінних паперів, що належать державі та які такий чиновник отримав унаслідок свого службового становища з метою розпорядження, зберігання або з іншої причини.

У цьому контексті зрозуміло, що політична корупція – це дія державної посадової особи (або дія з мовчазної згоди посадової особи), що порушує правові або соціальні норми для особистісного або партикуляристського збагачення [3].

Природно думати про вибори, коли ми думаємо про політичну корупцію: люди або організації зі своїми власними цілями можуть спотворювати результати голосування чи таємно надавати великі пожертвування партіям задля лобіювання в перспективі за їх допомогою власних інтересів, а партії і кандидати можуть купувати голоси на виборах замість того, щоб їх вигравати. Але політична корупція полягає не тільки у фальсифікації виборів. Вона може привести політиків до посад, унаслідок чого якісне врядування залишиться позаду. Їхні рішення можуть принести користь тим, хто їх фінансує, а суспільний інтерес займатиме друге місце, адже за політичної корупції приватні, а не суспільні інтереси диктують політику.

Коли стоїть вибір (прийняти чи відхилити певний закон), то найчастіше на перше місце виходить не суспільний інтерес, а інтерес зацікавлених сторін. Це є політичною корупцією.

Крім цього, політична корупція визначається використанням влади урядовцями для незаконного отримання особистої вигоди.

Дж. Крамер розглядає політичну корупцію як поведінку обраних осіб, покликаних виконувати функції держави, які відходять від формальних компонентів (обов'язків та повноважень, прав і зобов'язань) державної ролі (посади) для того, щоб отримати особисту вигоду [4, с. 214]. Це визначення вимагає уточнення декількох аспектів. По-перше, державний посадовець має бути втягнутий у корупційне діяння. Під корупційним діянням науковець розумів ситуацію, коли державний посадовець таємно домовляється з приватною особою про нелегальну діяльність (за цих умов посадовець винен у корупції) [4, с. 214–215]. По-друге, варто розглядати політичну корупцію як поведінку, яка відхиляється від формальних обов'язків державної посади. Необов'язково більшість населення має засуджувати таку поведінку. Зазвичай, різниця між державним і приватним розумінням прийнятної державної поведінки є важливим чинником сприяння політичній корупції в суспільстві [4, с. 214–215]. Нарешті, не виключено, що з діяльності державних посадовців, залучених до корупції заради власної вигоди, суспільство отримує вигоду.

І. Амундсен [5] розглядає політичну корупцію як певний (спотворений) стан взаємовідносин держави та суспільства. Політична корупція залежить, насамперед, від осіб, які ухвалюють рішення. Політична корупція є ефективним механізмом для збереження влади, статусу та багатства. Політична корупція відбувається на найвищому рівні держави, це має політичні наслідки: її наслідком є не тільки те, що вона призводить до нераціонального використання ресурсів, але вона також впливає на спосіб, відповідно до якого приймаються рішення.

Політична корупція є маніпуляцією політичних інститутів, що стосується правил процедури, тому може призвести до послаблення інституцій. Тому політична корупція є чимось більшим, ніж відхиленням від формальних та письмових правових норм, від професійних етичних кодексів і судових рішень. Політична корупція відбувається тоді, коли закони і правила порушуються, обходяться, ігноруються або навіть змінюються заради особистих інтересів. Тому очевидним є те, що політичну корупцію необхідно офіційно визнати відхиленням від раціональних правових цінностей.

Політичну корупцію часто розглядають як одну з основних форм функціонування авторитарних режимів та один із механізмів, за допомогою якого авторитарні правителі збагачуються. За цих умов корупція рідко є хворобою, адже вона є бажаною практикою задля контролю. Тому в авторитарних країнах політична корупція є «нормальним» станом.

З огляду на велику кількість корупційних скандалів у ліберальних демократіях протягом багатьох років, політична корупція не обмежується авторитарними системами [5]. Більшість міжнародних джерел наголошують на тому, що саме нелегітимне використання владних повноважень є основою політичної корупції.

Політична корупція трактується як підкупність та продажність державних чиновників, посадових осіб, а також громадських і політичних діячів загалом або як злочинна діяльність, яка полягає у використанні посадовими особами довірених їм прав і владних можливостей задля особистого збагачення.

На думку деяких учених, під політичною корупцією слід розуміти корупційні (або пов'язані з корупцією) форми політичної боротьби правлячих або опозиційних еліт, партій, груп і окремих осіб за владу для її захоплення або утримання, а також проти політичних конкурентів. Деяким її видам притаманні корупційні дії проти конституційних прав і свобод людини та громадянина, проти основ державного ладу і державної влади.

Відповідно до визначення Міжнародної неурядової антикорупційної організації "Transparency International", політична корупція – це зловживання політичною владою задля приватного блага. Якщо спробувати об'єднати розуміння політичної корупції як на теоретичному, так і на громадсько-свідомому рівні, видається доцільним уживання такого визначення цього поняття: політична корупція – це нелегітимне використання учасниками політичного процесу та носіями публічної влади їх можливостей і повноважень із метою отримання особистих чи групових вигод (корупційної ренти).

Вона може мати будь-який характер: від безпосередньо матеріального (фінансово-монетарного, майнового тощо) до символічного (здобуття влади, соціального престижу, кар'єрне просування тощо). При цьому політично-корупційні дії, що полягають у приватному використанні публічних повноважень і можливостей, як правило, набувають протиправних форм.

Попри всю технологічну схожість політичної корупції з бюрократичною, однією з головних відмінностей є можливість її суб'єктів впливати на формування правових меж політичного процесу. Насамперед, це стосується змін юридичних правил, що регулюють політичний процес: змісту конституційних законів чи окремих їх положень, законодавчих актів, які унормовують виборчий процес, статус і повноваження тих чи інших владних структур, порядок здійснення державою та її органами конкретних функцій. Влада відділяється від виборців щонайменше двома бар'єрами: політичними партіями, які є політичними бізнес-холдингами, та бізнес-структурами, які контролюють депутатів.

Основні типи корумпованого фінансування партій [6]: фінансування від невідомих джерел; вимога внесків від державних службовців; політичні внески за послуги, контракти чи законодавчі зміни; примус приватного сектора до виплати коштів із метою протекції бізнесу; лімітування доступу до фінансування опозиційних партій; зловживання ресурсами держави.

Практики формування кандидатських списків (включаючи їх мажоритарну частину) під контролем «принципалів» $\frac{3}{4}$ правлячої адміністрації, власників партій, їх фінансових донорів призводять до руйнації парламентаризму. Парламент перетворюється на орган, що представляє інтереси не стільки широких соціальних верств та їх конкретних груп, скільки владну верхівку, тому втрачає легітимність у суспільному сприйнятті.

З огляду на те, що реформи, які мають вагоме значення для суспільного поступу, але суперечать інтересам корумпованої верхівки, гальмуються, політична корупція є процесом насильницького і нелегітимного утримання (узурпації) вищої державної влади однією з політичних груп (кланів) із метою необмеженого й неконтрольованого доступу до адміністративних, природних, виробничих, фінансово-економічних, інформаційних, виборчих та інших ресурсів держави з одночасним позбавленням прав доступу до цих ресурсів інших політичних і соціальних груп шляхом фальсифікації результатів виборів або їх скасування (часткового чи повного) [7].

Політична корупція – це ще й використання особою, яка займає державну посаду, довірених їй державно-владних повноважень і прав, службового становища та статусу в системі державної влади, статусу органу державної влади, який вона представляє, з метою проти-

правного отримання особистої та/або групової, зокрема на користь третіх осіб, політичної вигоди (політичного збагачення) [8]. Крім цього, під політичною корупцією науковці слушно розуміють корупційні (або пов'язані з корупцією) форми політичної боротьби правлячих або опозиційних еліт, партій, груп і окремих осіб за владу, тобто з метою її захоплення або ж утримання, а також проти політичних конкурентів. Окремим її видам притаманні корупційні діяння проти конституційних прав і свобод людини й громадянина, проти основ державного ладу й державної влади [9]. Причому політична корупція проявляється в діяннях, які характеризуються політичним забарвленням, частина з яких не підлягає покаранню в кримінально-правовому порядку, а інша підлягає.

Мета корумпованої еліти (представників державних органів влади, юридичних осіб, претендентів на владу) – це не тільки зміцнення, отримання, збереження і розподіл влади, а й девіантна політична поведінка, що виражається в нелегітимному використанні панівною політичною елітою державних ресурсів із метою зміцнення своєї влади або збагачення [10].

Як свідчить аналіз, сучасні науковці відзначають множинність причин політичної корупції, виділяючи економічні, інституційні та соціально-культурні чинники. Одна з базових причин політичної корупції – недосконалість політичних інститутів і всього механізму державного управління. Зрозуміло, що досконалих соціально-політичних систем не існує. Але зрозумілим є і те, що в демократичних країнах, де десятиліттями відпрацьовувалася система державного управління, політична корупція, забезпечена ефективним законодавством, сформованим кодексом високих стандартів політичної етики еліти, знаходиться під контролем і держави, і суспільства. Там, де виникають нові соціально-політичні системи або складаються умови для розвитку відносин корупції (наприклад, свого часу в Італії), як правило, відбувається бурхливий сплеск політичної корупції.

Найнебезпечнішими причинами політичної корупції є те, що вона вражає судову і правоохоронну сфери та низький рівень участі громадян країни в контролі над державою. При цьому найважливішою причиною і наслідком двох попередніх причин політичної корупції є так званий стан «чесності влади». Це стандарти політичної етики бюрократії, які знаходяться в прямій залежності від політичної волі, ціннос-

тей і стандартів політичної етики пануючої політичної еліти країни.

Економічні причини політичної корупції – це, насамперед, низькі заробітні плати державних службовців, а також їх широкі повноваження впливати на діяльність приватного та громадського сектору. Політична корупція розквітає всюди, де у державних службовців є широкі повноваження розпоряджатися будь-якими дефіцитними благами та де відсутня реальна відповідальність за результати такої діяльності.

Інституційною причиною політичної корупції вважається високий рівень закритості в роботі державних відомств, завантажена система звітності, відсутність прозорості в системі законотворчості, слабка кадрова політика держави, яка допускає поширення синекур, тобто добре оплачуваних посад, на яких майже нічого не треба робити, і можливості просування по службі, незалежно від дійсних результатів професійної діяльності державного службовця.

Однак більшість дослідників явища політичної корупції сходяться на тому, що основною причиною високого рівня політичної корупції є недосконалість політичних інститутів, які забезпечують внутрішні та зовнішні механізми стримування. Крім цього, є підстави вважати, що деякі об'єктивні обставини здійснюють істотний внесок, а саме: двозначність законів, оскільки незнання або нерозуміння законів населенням дозволяє посадовим особам довільно перешкоджати здійсненню бюрократичних процедур або завищувати належні виплати; нестабільна політична ситуація в країні; відсутність сформованих механізмів взаємодії інститутів влади; залежність стандартів і принципів, що лежать в основі роботи бюрократичного апарату, від політики правлячої еліти; професійна некомпетентність бюрократії; «кумівство» та політичне заступництво, які призводять до формування таємних домовленостей, що ослаблюють механізми контролю над корупцією; відсутність єдності в системі виконавчої влади, тобто регулювання однієї й тієї ж діяльності різними інстанціями; низький рівень участі громадян у контролі над державою.

Існують й інші гіпотези щодо причин політичної корупції, зокрема низький рівень заробітної плати в державному секторі, залежність громадян від чиновників, монополія держави на певні послуги, відірваність бюрократичної еліти від народу; економічна нестабільність, інфляція тощо. Сьогодні не існує єдиної думки щодо під-

твердження згаданих гіпотез. Проте на практиці доведено, що хоча підвищення заробітної плати в державному секторі не призведе до миттєвого зниження рівня корупції публічних діячів, однак сприятиме поступовому підвищенню рівня кваліфікації державних службовців і в довгостроковій перспективі матиме позитивний ефект. У країнах із найбільш низьким рівнем корупції заробітна плата державних службовців у 3–7 разів перевищує заробітки у виробничому секторі.

Суспільна небезпека корупції у сфері державного управління проявляється у тому, що:

- державна політика диктується приватними інтересами осіб, які перебувають при владі та здатні впливати на владу в масштабах, що перевершують діяльність влади з реалізації суспільних інтересів. Ключові рішення, які здійснюють максимальний вплив на життя суспільства, приймаються на корупційній основі або для прикриття корупціонерів, які перебувають у залежності від різноманітних «тіньових фігур»;

- прямі втрати від корупції ведуть до зменшення доходів державного бюджету, побічно зменшуючи обсяг виробленого валового національного продукту;

- корупція розширює тіньову економіку, руйнує конкуренцію, так як хабар забезпечує надання неконкурентних переваг. Це підриває ринкові відносини як такі, створює нові корупційні монополії, часто пов'язані з організованою злочинністю, знижує ефективність державної економіки загалом;

- корупція позбавляє державу можливості забезпечити дотримання чесних правил ринкової гри, що дискредитує саму ідею ринку й авторитет держави як арбітра та судді;

- вплив корупції на проведення приватизації й банкрутств ускладнює поява ефективних власників;

- нераціональне витрачання бюджетних коштів посилює бюджетну кризу;

- корупція збільшує витрати суб'єктів економіки, що перекладається на споживачів через підвищення цін і тарифів;

- корупція в органах державного управління деморалізує не тільки їх самих, але й апарату управління корпорацій. Тому відбувається загальне зниження ефективності як державного, так і комерційного управління;

- широкомасштабна корупція унеможливує залучення не тільки зовнішніх, а й внутрішніх інвестицій, що позбавляє державу можливості розвитку.

За сферою діяльності дослідники розрізняють такі види політичної корупції: корупція у сфері державного управління; парламентська корупція.

Корупція у сфері державного управління має місце тому, що у публічного службовця є можливість розпоряджатися державними ресурсами та приймати рішення не в інтересах держави й суспільства, а спираючись на особисті корисливі мотиви. Залежно від ієрархічного становища державних службовців, політична корупція може підрозділятися на «верхівкову» та «низову». Перша охоплює політиків, вище й середнє чиновництво і пов'язана з прийняттям рішень, що мають високу ціну (держзамовлення, зміна форм власності і т.д.). Друга поширена на середньому й нижчому рівнях і пов'язана з рутинною взаємодією публічних службовців і громадян (штрафи, реєстрації і т.д.). Часто обидві зацікавлені в корупційній домовленості сторони належать до одного державного органу. Наприклад, коли підлеглий дає хабар своєму керівникові за те, що останній покриває корупційні дії першого – це також корупція, яку називають «вертикальна». Вона, як правило, виступає мостом між верхівковою та низовою корупцією. Це особливо небезпечно, оскільки свідчить про перехід корупції зі стадії розрізнених актів у стадію укорінених організованих форм.

Більшість науковців, що досліджують явище політичної корупції, зараховують до неї купівлю голосів виборців під час виборів. Виборець є власником ресурс, який називається «владні повноваження». Ці повноваження він делегує виборним особам за допомогою специфічного виду рішення – голосування. Виборець повинен приймати це рішення, виходячи з міркувань передання своїх повноважень тому, хто, на його думку, може представляти його інтереси, що є суспільно визнаною нормою. У разі купівлі голосів виборець і кандидат вступають в угоду, в результаті якої виборець, порушуючи згадану норму, отримує грошові кошти або інші блага, кандидат, порушуючи виборче законодавство, сподівається отримати владний ресурс. Зрозуміло, що це не єдиний тип корупційних діянь у політиці. Очевидно, що прояви політичної корупції виходять за межі передвиборчої боротьби.

Політика і корупція завжди були тісно пов'язані. Корупція в органах влади надзвичайно розвинена через те, що вона охоплює всі гілки державної влади (законодавчу, виконавчу та судову). У її основі лежить неправомірне та кори-

сливе використання ресурсів влади, зокрема в недержавному секторі на рівні місцевого самоврядування.

Як показують дослідження, корупція в системі публічного управління як у розвинених країнах, так і в тих, що розвиваються, набуває приблизно однакових форм і охоплює одні й ті ж сфери діяльності.

Важливо розуміти, що політична корупція має гранично широкий спектр. Її особливим різновидом, як слушно, на нашу думку, зазначають науковці, є ідейна корупція, під якою розуміється монополізація й обмеження простору вибору владних рішень на рівні державного управління. Ідейна корупція безпосередньо пов'язана із системою державного управління, що має чітко співвідносити кошти адміністрування з його стратегічними й тактичними цілями. За допомогою ідейної корупції відбувається принципове зміщення в системі «мета – засоби». Ідейна корупція у своїй найбільш небезпечній формі з'являється тоді, коли спотворюються власне цілі управління. Звісно, для досягнення поставлених цілей держава може використовувати різноманітні засоби (за винятком тих, які прямо суперечать основним державним і людським цінностям). Однак цілі державного управління повинні бути єдиними.

Коли державна влада підміняє цілі управління, ставить ціль на рівень цінності та починає догматично їй слідувати, часто всупереч здоровому глузду, проявляється ідеологічна корупція. Саме в цей момент реформи починають проводитися не заради досягнення загальнодержавних цілей, а заради «галочки», тобто «реформа заради реформи», реформа заради піару. У зв'язку з цим важливо пам'ятати, що ідейна корупція – це підміна цілей, підміна суспільного, загальнодержавного, загальнолюдського інтересу іншими. Її найбільш небезпечними проявами є: узаконене свавілля чиновництва на вибір цілей і засобів державних рішень, стратегій, дій; низька якість державних рішень, декларативність, популізм публічних службовців; залучення одних і тих же розробників (експертів) єдиними «установками»; участь у розробленні державно-управлінських рішень організацій та органів, які отримують фінансування за рахунок зарубіжних бюджетних і небюджетних грантів; «невідомість» авторів-розробників проектів нормативно-правових актів, що призводить до їх низької якості та до можливості лобіювання вузьких інтересів у завуальованій формі. Усе це виводить цей вид полі-

тичної корупції на рівень однієї з найбільш значущих загроз національній безпеці держави.

Висновки і пропозиції. Таким чином, проаналізувавши основні підходи до поняття політичної корупції, можна зробити висновок, що це поняття ґрунтується на таких елементах, як нелегітимність, використання можливостей і повноважень, якими наділені носії публічної влади, можливість досягнення певної цілі за рахунок зловживання владою.

Саме тому політична корупція – це нелегітимне використання владного положення для досягнення політичних (збереження влади, її отримання, розширення повноважень) або особистих цілей.

Політична корупція є бюрократичною патологією, оскільки саме призначені чиновники, а не виборні посадові особи, найчастіше зловживають суспільною довірою.

Необхідно наголосити на тому, що політична корупція є основою системної корупції, що перетворюється у спосіб існування суспільства, його політичного, економічного життя. Ознаками такої системності є низька прозорість у діяльності державних службовців, розширення зон діяльності, що знаходяться поза суспільним доступом і, відповідно, поза критикою, придушення незалежних засобів масової інформації. Політична конкуренція заміщується особистими домовленостями, владна знаходиться поза партійним, парламентським і громадським контролем. Бюрократія поступово набуває особливого статусу, впливу та положення в суспільстві, який притаманний автократичним режимам.

Перспективами подальших наукових досліджень проблематики політичної корупції можуть стати розвідки механізмів мінімізації негативних наслідків системної корупції; посилення відповідальності суб'єктів владних повноважень за корупційні діяння, запровадження зарубіжного досвіду протидії політичній корупції; активізація суспільного контролю за антикорупційною діяльністю політиків та державних службовців.

Список використаної літератури:

1. Конвенция Организации Объединенных Наций против коррупции [Электронный документ]. United Nations Audiovisual Library of International Law. URL: http://legal.un.org/avl/pdf/ha/unccc/unccc_ph_r.pdf
2. Алауханов Е., Жумагулов Т., Николенко А. Понятие коррупции и коррупционной преступности. Юридическая газета. 2000.
3. Gerring J., Thacker S. Political Institutions and Corruption: The Role of Unitarism and Parliamentarism. B.J.Pol.S. V. 34, Issue 2. P. 295-330.
4. Kramer J. Political Corruption in USSR. Political Research Quarterly. 1977. № 30. P. 213–224.
5. Amundsen I. Political Corruption: An Introduction to The Issues / I. Amundsen. Chr. Michelsen Institute Working Paper. 1999. P. 1–39. (Development Studies and Human Rights). URL: <http://scholar.google.com.ua/scholar?q=network%2C+political+corruption&hl=en&lr=&btnG=Search>.
6. Walecki M. Political Parties and Political Corruption/OSCEODIHRDemocraticGovernance and Participation in Public Affairs. URL: http://transparencyschool.org/wp-content/uploads/Marcin-Walecki_Political-Parties-and-Corruption.pdf.
7. Гошовська В., Хрущ Т. Як зупинити олігархізацію влади. День. 2006. № 5 URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/nota-bene/yak-zupiniti-oligarhizaciyu-vladi>.
8. Нисневич Ю. Политическая коррупция: определение, формы проявления, механизмы и ресурсы. Технологизация политических процессов в условиях глобализации: теория, опыт, перспективы: Материалы междунар. науч.-практ. конференц. Москва 19 октября 2012 г. (под общ.ред. В. Камышева, О. Гришина). Москва: Федерация мира и согласия, 2012. С. 193–201.
9. Лунеев В. Коррупция: политические, экономические, организационные и правовые проблемы. Государство и право. 2000. № 4. С. 99–111.
10. Шабалин В. Политика и преступность. Государство и право. 1994. № 4. С. 43–52.
11. Гошовська В. Політична корупція: конспект лекцій. Київ: НАДУ, 2017. 117 с.

Гошовская В. А. Политическая коррупция как объект научного исследования

Статья посвящена освещению результатов проведенного автором исследования теоретических основ политической коррупции и основных причин существования такого явления в современных обществах.

Анализируются современные подходы к определению понятия политической коррупции и основные ее виды. Обосновываются проявления общественной опасности коррупции в сфере государственного управления.

Ключевые слова: политическая коррупция, причины и виды политической коррупции, государственное управление, системная коррупция.

Hoshovska V. A. Political corruption as a matter for scientific inquiry

The article is devoted to elucidation of results of the research carried out by the author pertaining to the theoretical foundations of political corruption and the basic reasons for the existence of such a phenomenon in modern societies.

The article analyzes modern approaches to the definition of the notion of political corruption and its main types. The manifestations of menace to the community, brought out by corruption are substantiated what concerns the sphere of public administration.

Key words: *political corruption, reasons and types of political corruption, public administration, systemic corruption.*